

Tribuna

David Bueno i Torrens. Professor i investigador de genètica i divulgador de la ciència

Llibertat com a antídot

Vull començar aquest article fent-vos una pregunta directa: creieu que les decisions que preneu són fruit del lliure albir o venen determinades i seguïu l'únic curs d'acció possible? Pot semblar una pregunta retòrica, perquè al capdavant continuarem fent les mateixes coses tant si opinem d'una manera com de l'altra. Però no és així. Hi ha aspectes del nostre comportament que depenen de si pensem que gaudim de llibertat d'elecció o no, tal com ho demostra un estudi publicat fa un temps a la revista *Psychological Science*. I també depenen de què vulguin els altres que creguem.

LA QÜESTIÓ DEL LLIURE ALBIR ha estat recurrent en la història de la humanitat. Molts filòsofs l'han adreçada, i més recentment també ho ha fet la neurociència. A partir de diversos experiments en què es monitoritza l'activitat cerebral al moment de prendre decisions i s'avalua la influència genètica i neurològica, la major part d'especialistes arriben a la conclusió que el nostre comportament és molt més determinista del que hom voldria pressuposar –o determinista del tot segons alguns, si hi afegim

l'importantíssim i innegable efecte de la pressió ambiental–. Fins i tot qui signa aquest article va abordar aquesta qüestió en un assaig científic publicat el 2010 intítulat *L'enigma de la llibertat*, on proposava que, més enllà de l'existència o no de lliure albir, la selecció natural ha afavorit mecanismes mentals que ens fan creure que actuem amb llibertat.

AMB INDEPENDÈNCIA DE QUIN sigui el grau real de lliure albir de què disposem, una sèrie d'experiments demostren que creure que es disposa de lliure albir fa actuar d'una manera i genera estats d'ànim diferents de

si pensem que la nostra vida està determinada i poca cosa podem fer per canviar-la. De manera molt resumida, després de fer llegir a un grup de voluntaris uns textos que justificaven que les decisions que prenem venen determinades i no hi podem exercir cap control o alternativament que les podem prendre de manera raonablement lliure, se'ls va fer diversos tests de comportament. Aquests tests demostren que l'adopció d'un punt de vista determinista incrementa els comportaments negatius (com ja havia proposat el filòsof francès Jean-Paul Sartre), com l'engany i la traïció, fa disminuir l'esforç personal i genera pessimisme. En canvi, pensar que hom disposa de llibertat per encarrilar el seu futur genera l'efecte contrari i estimula l'optimisme.

POSSIBLEMENT AQUEST és un dels motius pels quals, quan es vol sotmetre o mantenir sotmesa una persona o un poble, un dels missatges més habituals és que, per la raó que sigui, no hi ha res a fer, que cal continuar sense qüestionar el camí traçat. Per això el millor antídot contra la submissió, personal i col·lectiva, és creure en la llibertat.

“La qüestió del lliure albir ha estat recurrent en la història de la humanitat